

Benedict Wydooghe

**Arne Berteloot, Joppe Catteeuw, Victor
Coppens, Milan Debergh, Kjetil Verheyen,
Zeena Verlee, Noah Vlieghe, Laura
Vranckaerts**

Gedenkstätte in der JVA Wolfenbüttel

**RijksArchief Gent
Dienst Archief Oorlogsslachtoffers, Brussel**

@wolfenbüttelproject

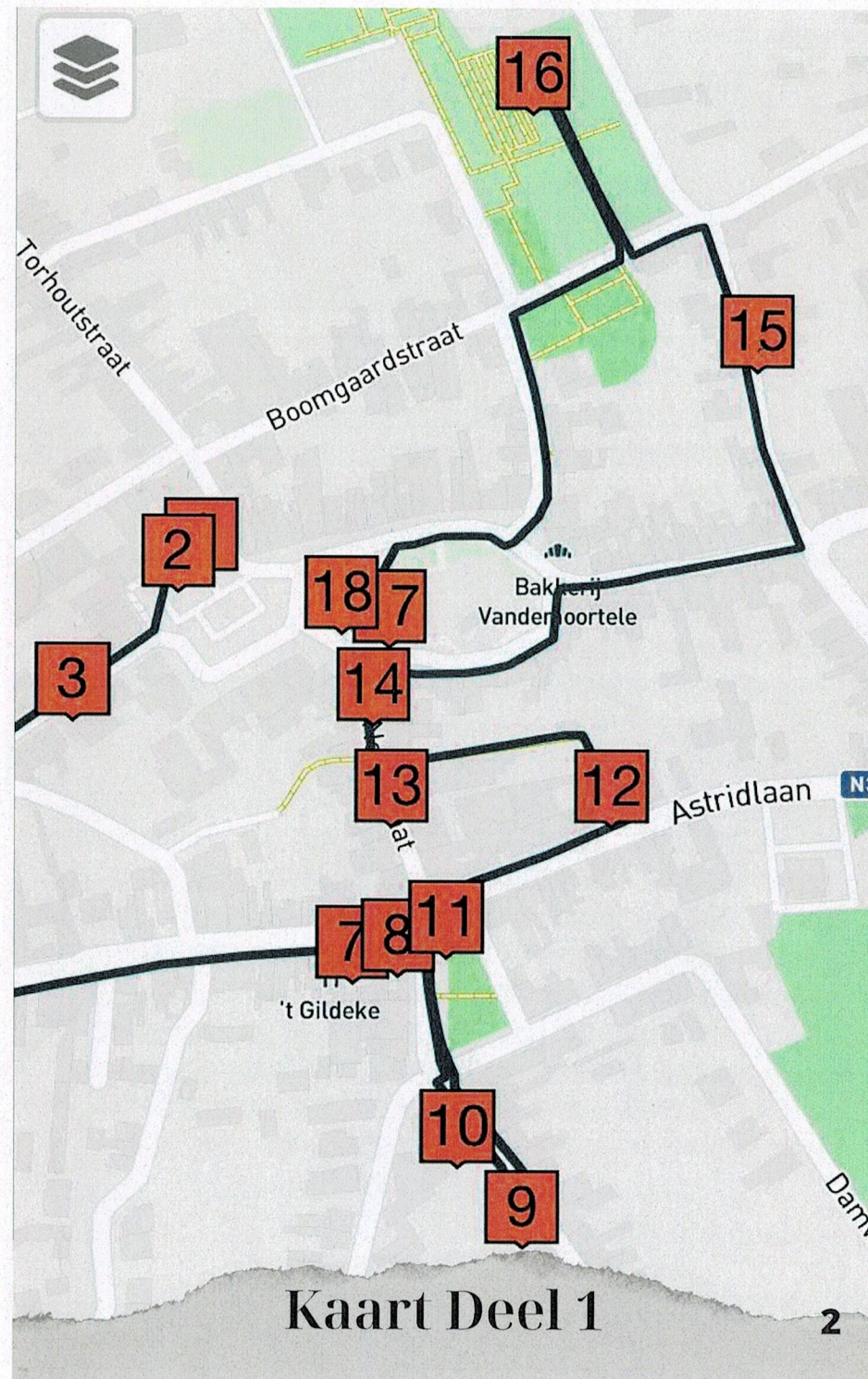
VERZET VAN LICHTERVELDE

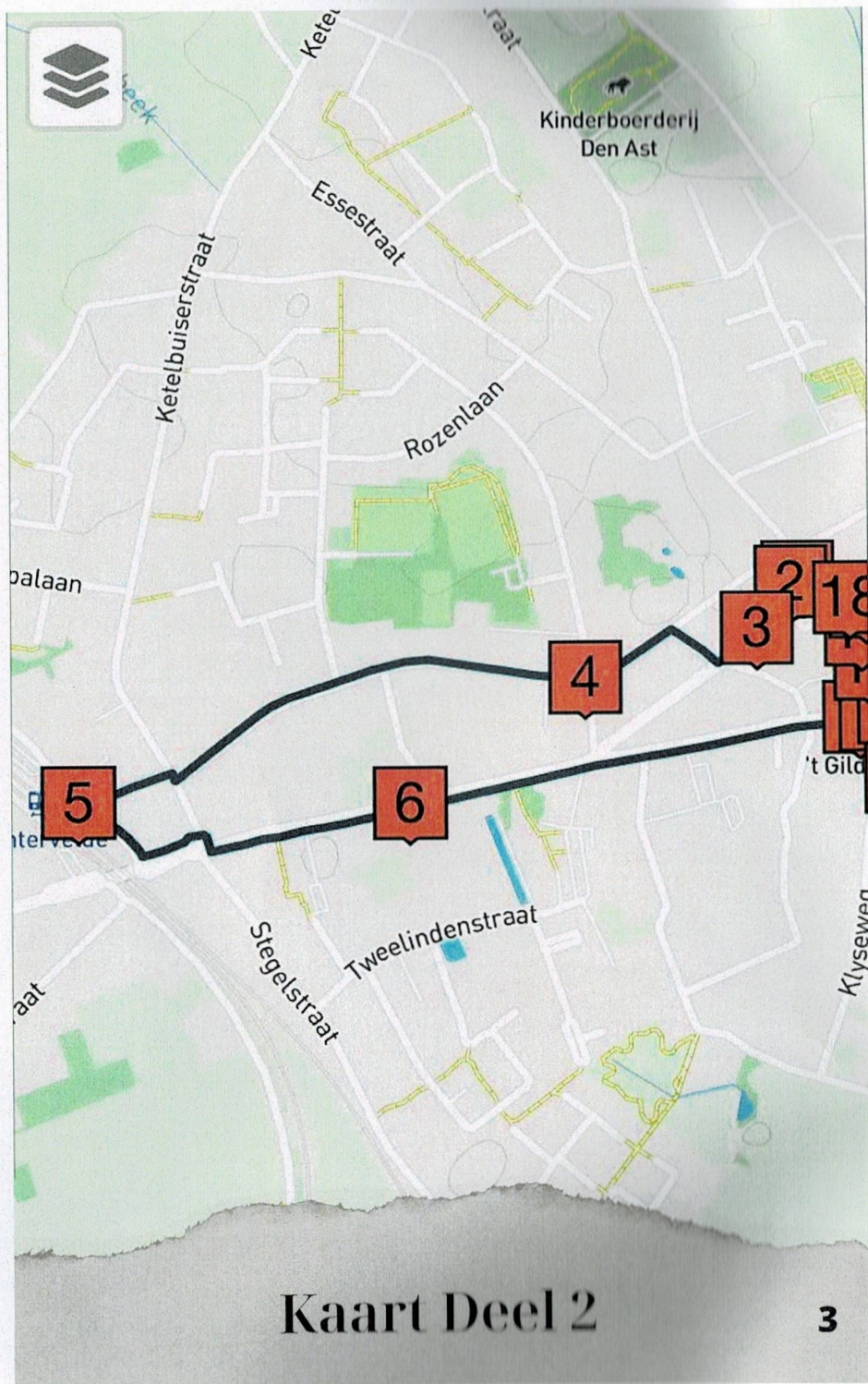
**AUTEUR
ONDERZOEKSTEAM VERZETSTRIJDERS**

Locaties

1. Gemeentehuis
2. De Wolf & Vier Seizoenen (De Posterij)
3. De Zwaan
4. Burgemeester Callewaertlaan
5. Station Lichtervelde
6. Henri Vanlerberghe
7. De Bourge
8. Accordeonfabriek
9. Gemeenteschool Beverbos
10. Brandweer Lichtervelde
11. Kruidenierszaak Debaille
12. Zwanebeek
13. De Keizer
14. Huis gemeentesecretaris Baert
15. Doktershuis Debaeke
16. Kerkhof
17. Kerk
18. Vredesmonument

20 Hongerere doot / Dooker

Voorwoord project

De dertien verzetsstrijders van Lichtervelde

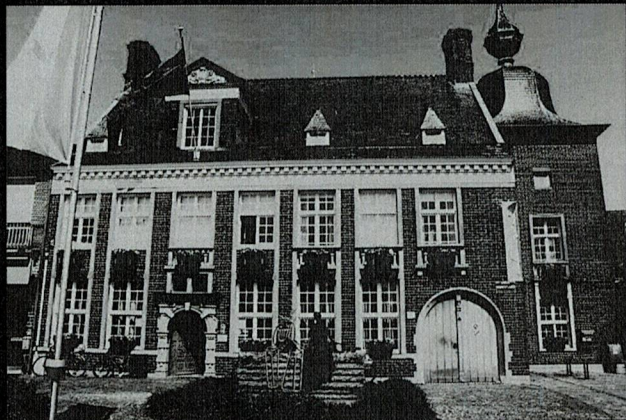
Dit verhaal is de aanleiding tot een afstudeerproject van acht studenten aan de hogeschool VIVES in Kortrijk. Ons doel is om een erfgoedwandeling te creëren die inzet op educatie en verdraagzaamheid in de maatschappij en tevens sensibiliseert rond radicalisering. De rode draad van de wandeling is het verhaal van de verzetsgroep De Witte Brigade (Lichtervelde-Torhout) tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het begint allemaal argeloos en naïef in Lichtervelde en kent een tragisch einde in Wolfenbüttel.

We brengen dit verhaal aan de hand van een erfgoedwandeling in Lichtervelde zelf, de plek waar het allemaal begon. We willen aantonen dat je hoop kunt halen uit historische casussen van mensen die ook de gevolgen van polarisatie hebben ervaren. Hiermee trachten we de kracht te stimuleren om je eigen keuzes te maken en om zulke processen te verhelpen. We zijn ervan overtuigd dat deze erfgoedwandeling zinnig kan zijn voor het promoten van verdraagzaamheid bij het grote publiek.

Veel plezier vanwege het
Onderzoeksteam Verzetstrijders!

Gemeentehuis

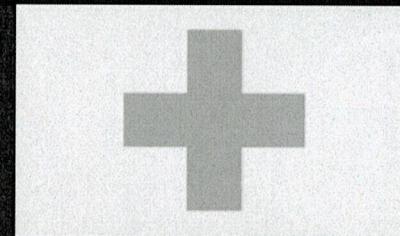
Stop 1

Het gemeentehuis van Lichtervelde heeft een rijke geschiedenis en is een belangrijke locatie waar cruciale beslissingen worden genomen. Eugène Callewaert werd in 1939 burgemeester en dit werd gevierd door de gemeenschap. Tijdens de mobilisatie en de komst van het Duitse leger tijdens WOII ontstond er onrust in het dorp, wat resulteerde in een belegering van het gemeentehuis. Op 28 mei 1940 werd de capitulatie bevestigd, wat het einde betekende van de Achttiendaagse Veldtocht. Het gemeentehuis speelde ook een rol voor de Witte Brigade, waar er beweringen waren over wapens in de kelder. Dit verhaal is echter nooit bevestigd.

Café De Wolf & Vier Seizoenen

Stop 2

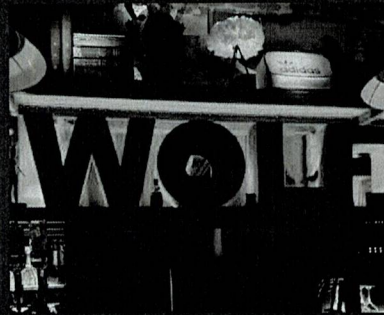
Inleiding 'De Posterij'

In 1938 was Modest Maertens de bewoner van deze herberg. In 1950 werd Urbain Maertens de nieuwe bewoner. Het pand heeft interessante herinneringen, zoals een algemene ledenvergadering van het Rode Kruis.

Verhaal Rode Kruis

Op zaterdag 6 december 1941 organiseerde het Rode Kruis, afdeling Lichtervelde, een ledenvergadering in herberg 'De Posterij'. Ze wilden oud-krijgsgevangenen en geïnterneerden in Duitse kampen moreel en materieel helpen. De vergadering had goedkeuring van de Duitse overheid. De burgemeester was erevoorzitter en was argwanend aanwezig. De vergadering bleek een verdoken samenkomst te zijn van het groeiend verzet. De spreker introduceerde het Hulp- en Inlichtingenbureau (HIB), een nieuwe organisatie voor de voorbereiding van de bevrijding.

Café De Wolf & Vier Seizoenen Stop 2

Overnachting Gestapo

De Gestapo, voornamelijk Vlamingen, verbleef in herberg 'De Posterij'. Burgemeester Godderis zorgde ervoor dat alles naar wens was. Urbain Maertens vreesde dat zijn betrokkenheid bij de vorige vergadering gevolgen kon hebben en bereidde zich voor op een mogelijke vlucht.

De Wolf

Dit café is een weekendcafé met nostalgische sfeer en serveert lekkere hapjes en snacks. Het was ook de locatie van de eerste bijeenkomst van het verzet.

De Vier Seizoenen

'De Posterij' is nu omgedoopt tot 'De Vier Seizoenen'. In 2019 zijn Inge en Tom de nieuwe uitbaters van dit bier- en sfeercafé.

De Zwaan Stop 3

Geschiedenis van De Zwaan

'De Zwaan' bestaat sinds 1600 en was lang eigendom van de familie Goddyn-Delecluyse. In 1826 verhuisde de herberg naar de markt van Lichtervelde.

Politieke verdeeldheid

'De Zwaan' diende als hoofdkwartier voor de politieke partij 'De Zwaan'. Er ontstond een politieke rivaliteit in Lichtervelde tussen 'De Zwaan' en 'De Katholieke Burgersgilde'. Deze verdeeldheid had invloed op het politieke, culturele en recreatieve leven in Lichtervelde.

Einde van de glorie tijd

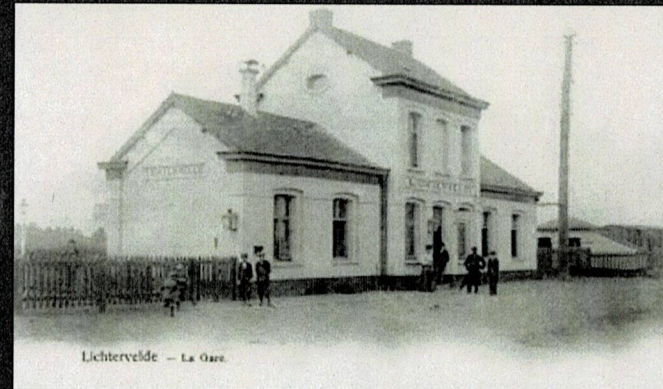
In 2012 werd 'De Zwaan' getroffen door een brand en nadat deze jaren had leegestaan werden de ruïnes gesloopt. De aangrenzende feestzaal blijft echter in gebruik.

Burgemeester Callewaertlaan Stop 4

Deze straat werd vernoemd naar Eugène Callewaert. Hij is de sleutelfiguur in dit verhaal. Voorheen noemde het oude verdwenen straatje het Mosselstraatje. Een grote kapel stond gebouwd aan de brug over de Zwanebeek, en was toegewijd aan H. Margaretha.

Station Lichtervelde Stop 5

Het station van Lichtervelde werd in 1858 gebouwd als onderdeel van de spoorlijn Brugge-Kortrijk. Het station liep schade op tijdens de Eerste Wereldoorlog, maar werd in ere hersteld. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden er schuilplaatsen en versterkingen bijgebouwd. Het station is erkend als bouwkundig erfgoed en is een beschermd monument sinds 2009 en 2015. De vader van Eugène Callewaert, Felix Callewaert, vestigde zich in Lichtervelde in 1890 vanwege de goede spoorverbindingen en opende een succesvolle accordeonwinkel op de hoek van de Beverenstraat en de Statiestraat. Het station heeft ook een emotionele waarde voor het verhaal van de dertien uit Lichtervelde. Het staat symbool voor het begin van hun fatale reis die eindigt in Wolfenbüttel.

Accordeonfabriek

Stop 8

De gebroeders Callewaert, Felix, August en Charles, waren eigenaar van een accordeonfabriek in Zwevezele in de jaren '80 van de 19e eeuw. Felix verhuisde met zijn gezin naar Lichtervelde in 1890 en vestigde de fabriek op de hoek van de Statiestraat en de Beverenstraat. De Lichterveldse accordeon werd wereldberoemd en geëxporteerd naar onder andere de Verenigde Staten en Canada.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd hun woning gebombardeerd en leed het gezin veel verlies. Eugène, de zoon van Felix, herbouwde het huis en nam de fabriek over. Hij werd burgemeester van Lichtervelde, maar werd tijdens de Tweede Wereldoorlog gevangengenomen en onthoofd door de 'zwarte broeken'. Zijn vrouw Marie-Louise sloot later de accordeonfabriek en werd zelf de eerste vrouwelijke burgemeester van Lichtervelde.

Gemeenteschool Beverbos

Stop 9

Tijdens de Tweede Wereldoorlog diende de lokale basisschool als tijdelijke ziekenboeg. Er werd plaats gemaakt op de speelplaats voor ambulances en op het dak van de school werd een groot rood kruis geschilderd. De bezetter gebruikte de lokalen voor Duitse lessen en activiteiten van de 'Nationaal Socialistische Jeugd Vlaanderen'. In augustus 1947 werden de lichamen van dertien verzetsstrijders teruggebracht naar Lichtervelde en voorafgaand aan de begrafenis opgesteld in de turnzaal. Het gebouw is erkend als bouwkundig erfgoed sinds 30 september 2010.

Brandweer

Stop 10

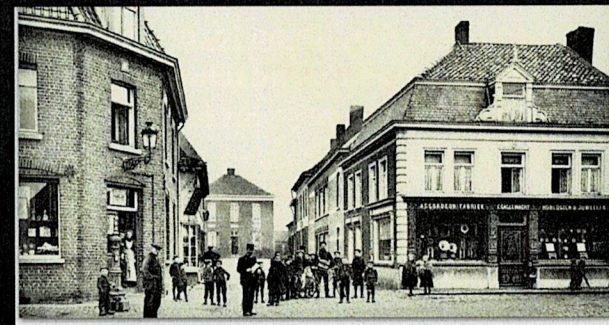

Tijdens de oorlog speelde de brandweer van Lichtervelde een belangrijke rol. Ze werden voorbereid op mogelijke Duitse aanvallen en hielpen bij het vinden van opvangplaatsen voor vluchtelingen.

Op 25 mei 1940 werd de brandweer opgeroepen om bijstand te verlenen in Torhout, waar het centrum in brand stond. Binnen enkele minuten vertrokken ze naar Torhout in hun rode Opel-Blitz wagen.

Kruidenierszaak Debaille

Stop 11

Op deze groene oase stond vroeger de kruidenierszaak van de familie Debaille, die maar liefst 11 kinderen telde. Enkele van hen, onder andere Arseen Debaille, waren betrokken bij de verzetsgroep Leopold Vindictive 200. Ook pater Jozef Raskin, een goede vriend van de familie, opereerde voor dit verzet.

Raskin, geboren op 21 juni 1892, diende als diaken in het Belgische leger tijdens WO1 en werd later aalmoezenier. Hij speelde een belangrijke rol in het Belgische verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog, waarbij hij met radiografie Duitse militaire transmissies beluisterde en informatie verzamelde over de Duitse posities langs de Belgische kust. Hij werkte ook samen met MI14 en voerde de bijzondere operatie Columba uit, waarbij duiven werden gedropt om informatie terug te krijgen van eerlijke vindsters.

Kruidenierszaak Debaillie

Stop 11

Familie Debaillie en Jozef Raskin

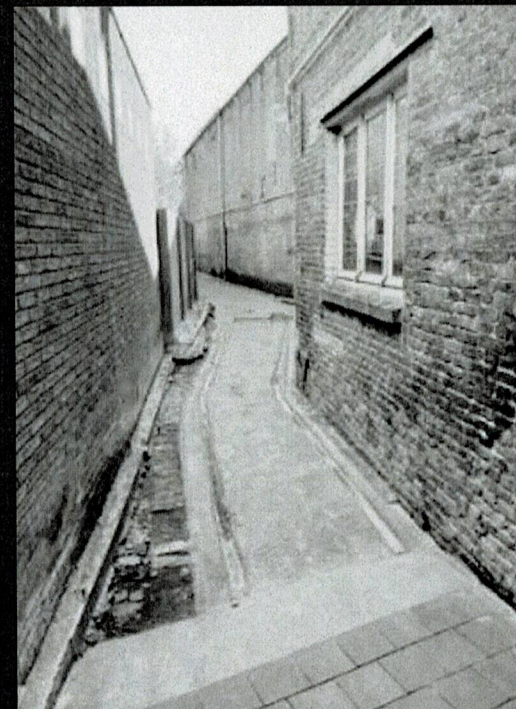
Pater Jozef Raskin had vriendschap gesloten met de familie Debaillie, eigenaars van een kruidenierszaak in Lichtervelde. In de zomer van 1941 landden duiven op een veld in Lichtervelde. Deze gekooide duiven waren door de Engelsen uitgerust met parachutes met de bedoeling om informatie te verzamelen over de bezette gebieden. De Debaillie-familie vond een van deze duiven en bracht deze naar hun winkel. Pater Raskin, bekend om zijn avonturen in China en zijn tekenkunsten, maakte gedetailleerde aantekeningen op dun rijstpapier met waardevolle informatie voor de geallieerden. Het papier werd zorgvuldig opgerold en bevestigd aan de poot van de duif. De duif werd weer vrijgelaten en vloog terug naar de afzender.

Arrestatie en deportatie

De activiteiten van Raskin leidden uiteindelijk tot zijn arrestatie door de Gestapo op 1 mei 1942. Hij werd beschreven, door zijn medegevangenen, als een geleerd en inspirerend persoon. Op 1 september 1943 werd hij ter dood veroordeeld en op 18 oktober 1943 werd hij samen met Arseen Debaillie onthoofd met de guillotine in de gevangenis van Dortmund. Raskin werd begraven in Stevoort en kreeg een standbeeld in Aarschot.

Zwanebeek

Stop 12

Zo ziet de Zwanebeek er nu uit. Dit is momenteel een klein steegje waarvan de ingang zich ter hoogte van de Astridlaan 20 bevindt. Dit steegje vloeit langs enkele Lichterveldse achtertuinen. Vroeger was dit echter een beekje dat door Lichtervelde stroomde. Dit gaf wat rust in de toen angstige en rusteloze tijden.

Cinema De Keizer

Stop 13

Gerard Debaillie kocht in 1924 een herenhuis en begon 'Cinema De Keizer'. Hij installeerde een filmapparaat tegen de wil van de pastoor en wekte stroom op met een generator. De eerste filmprojectie was 'Don Juan' op 6 augustus 1926. Gerard vertoonde ook films in open lucht of in parochiezalen. In 1929 werd de cinema op het elektriciteitsnet aangesloten, waardoor Gerard geen stroom meer zelfstandig hoefde op te wekken. Na het overlijden van Gerard nam zijn dochter Agnes Debaillie de zaak over. Na Agnes' overlijden in 2012 werd het cinema-gebouw verkocht aan zeven investeerders uit Lichtervelde. De Keizer is erkend als bouwkundig erfgoed.

Huis gemeentesecretaris Baert

Stop 14

EEN AFSCHUWELIJK BLOEDBAD TE LICHTERVELDE
De Gemeentesekretaris vermoordt
zijn echtgenoot en vier kleine
kindertjes
Men staat beslist voor de daad van een zinnelooze

In 1935 vond er een verschrikkelijk drama plaats in Lichtervelde. Gemeentesecretaris Baert vermoordde zijn gezin en werd later geïnterneerd. De uitvaart trok veel internationale aandacht en had een impact op de gemeenteraad, waar Adiel Ramboer uiteindelijk Baert opvolgde als gemeentesecretaris. Ondertussen was er politieke onrust in Europa, met de bezetting van het Rijnland door Duitsland en de keuze van Leopold III voor de neutraliteit van België.

Doktershuis Debaeke

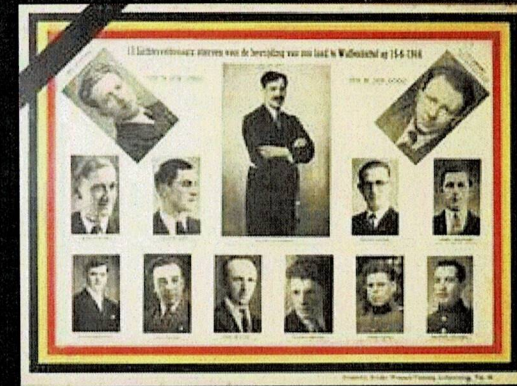
Stop 15

Huisdokter Louis Debaeke woonde in dit huis en was lid van het verzet. Hij werd gearresteerd op 3 augustus 1942, beschuldigd van wapenlevering en het beluisteren van vijandelijke zenders. Hij weigerde te vluchten en werd gezien als een moedige verzetsstrijder. Hij werd onthoofd op 15 juni 1944 in Wolfenbüttel.

Kerkhof

Stop 16

"In de vooravond van 15 juni 1944, tussen zes uur en twintig over zeven, heeft de beul minstens 13 keer geknikt: om 18.09 u. voor Jules Hoorne van Lichtervelde, om 18.38 u. voor Hilaire De Meyer van Lichtervelde, om 18.40 u. voor Gaston Maertens van Lichtervelde, om 18.42 u. voor André Denolf van Lichtervelde, om 18.54 u. voor Georges Baert van Lichtervelde, om 18.56 u. voor Albert Craeynest van Lichtervelde, om 18.59 u. voor Theophiel Colpaert van Lichtervelde, om 19.01 u. voor Eugeen Callewaert van Lichtervelde, om 19.03 u. voor Louis Debaeke van Lichtervelde, om 19.06 u. voor Gabriël Dewaele van Lichtervelde, om 19.13 u. voor Odiel Moyaert van Lichtervelde, om 19.17 u. voor Gerard Tanghe van Lichtervelde, om 19.20 u. voor Omer Vermandele van Lichtervelde. "

Kerkhof

Stop 16

Eugène Callewaert, 50 jaar
Geboren 09/06/1894 te Lichtervelde
Onthoofd op 15/06/1944 om 19u01

"Mijn verleden staat borg over mijn openhartig handelen op alle gebied, tevens ik als burgemeester fungeerde, steeds was en bleef het mijn plicht en mijn oprechte verlangen, in alle loyaliteit en bestuur waardigheid mijn zware plicht en last openlijk en waardig te volbrengen."

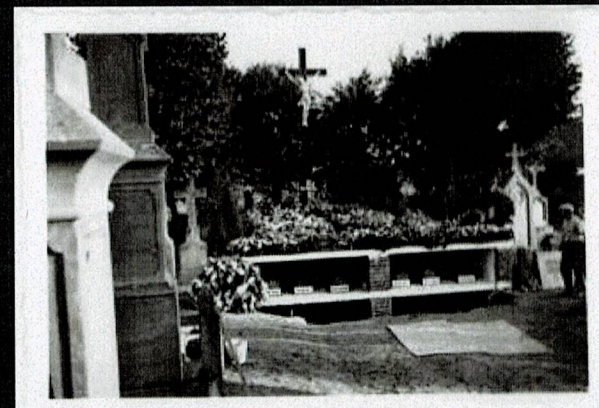
Genadebrief Eugène Callewaert, 2 mei 1944

"...aanvaard, liefste mama en kinderen en allen die mij zo lief zijn, de warmste kussen en mijn tranen van genegenheid. Ik geef mijn leven voor u, liefste mama en brave kinderen, hebt moed zoals ik steeds moed getoond heb, graag had ik het anders gewild..."

Afscheidsbrief Eugène Callewaert, 15 juni 1944.

Kerkhof

Stop 16

De dag na hun executie werden Eugène Callewaert en de twaalf andere verzetsstrijders begraven op het katholieke kerkhof van Wolfenbüttel. Hun stoffelijk overschot was in een soort tapijt gewikkeld en opgeborgen in een korte doodskist. Dit komt doordat het hoofd tussen de benen werd gelegd. Op deze manier was er ook minder hout nodig om de doodskisten te maken.

In augustus 1947 werden, met de hulp van Betty Tanghe, Robert Baert en pastoor Unverhau uit Wolfenbüttel, de stoffelijke overschotten van de dertien verzetsstrijders door de diensten van het Rode Kruis en de Repatriëringscommissie overgebracht naar het kerkhof in Lichtervelde, hun thuisdorp.

Sint-Jacob de Meerderekerk

Stop 17

Geschiedenis

De eerste kerk in Lichtervelde werd vermoedelijk gesticht door de Heren van Lichtervelde. In 1197 werd de kerk voor het eerst genoemd als "Altare" en in 1204 werd deze gewijd aan Sint-Jacobus-de-Meerdere. Het eerste Romaanse kerkje werd vernield en platgebrand in 1583. De toren bleef als enige over. In 1877 werd het Romaanse kerkje gesloopt en vervangen door de huidige neogotische kerk. In 1918 werd de kerk opnieuw verwoest door de Duitsers, maar later herbouwd.

Kerk (Heilig Hart)

Stop 17

Heilig Hart

Op 12 september 1948 werd voor de kerk een monument onthuld ter nagedachtenis aan de omgekomen Lichterveldenaren in beide wereldoorlogen. Het monument werd gemaakt door architect Allaert en beeldhouwer Delafontaine. Het bevatte een hoog reliëf van het Heilig Hart. In 2000 kreeg het monument een renovatie vanwege de Nationaal-Socialistische Beweging. Een nieuw monument werd geplaatst en enkele restanten, zoals het Heilig Hartbeeld, werden in de kerk geplaatst.

Kerk (Doopvont)

Stop 17

Het Doopvont

De kerk van Lichtervelde heeft een Romaans doopvont uit de 11e of 12e eeuw, een van de vier oudste doopvonten in België. Het is gemaakt van Doornikse blauwsteen. In 1918 werd het doopvont hersteld na de verwoesting van de toren door de Duitsers. In 1923 werd het teruggeplaatst na restauratiewerkzaamheden in Brugge. Het doopvont staat nu voor het altaar van Onze-Lieve-Vrouw sinds de renovatiewerken van eind 1996.

Vredesmonument

Stop 18

Dit herdenkingsmonument werd onthuld op 11 november 2014 naar aanleiding van 100 jaar Eerste Wereldoorlog. Het werd opgericht om alle burgerlijke en militaire slachtoffers uit Lichtervelde van beide wereldoorlogen te herdenken. Ook de politieke gevangenen, die onthoofd werden, worden op het monument vermeld. De Lichterveldse kunstenaar Rond Deblaere ontwierp het standbeeld. Dit vredesmonument vervangt een ouder exemplaar uit 1948 dat onherstelbaar beschadigd werd. De vier personen die op het monument te zien zijn, staan voor de vier windrichtingen.

Link verdraagzaamheid en tolerantie

Het ontbreken van verdraagzaamheid heeft geleid tot oorlogen en oorlogsmisdaden. De Joden en andere minderheidsgroepen, zoals Roma en homoseksuelen, werden slachtoffers van de onmenselijkheid van het naziregime. Deze misdaden illustreren het belang van verdraagzaamheid in het bevorderen van een rechtvaardige en vreedzame samenleving.

Verdraagzaamheid omarmt diversiteit en respecteert de rechten en waardigheid van alle individuen. Het erkent dat iedereen gelijkwaardig is, ongeacht hun achtergrond. Het is een essentiële waarde die ons als maatschappij verbindt.

De Holocaust en het verzet tijdens WOII benadrukken de cruciale rol van verdraagzaamheid, acceptatie en respect voor diversiteit. Dit zijn essentiële waarden die een sterke verdediging bieden tegen discriminatie, radicalisering, verrechtsing en polarisering. Het herinneren van de gruweldaden van de Holocaust en het eren van het verzet tonen het belang om te streven naar een menswaardige, inclusieve samenleving aan.

"Verdraagzaamheid begint met het beseft dat we allemaal menselijk zijn, met onze eigen unieke achtergronden, overtuigingen en ervaringen."